

číslo 1054.

289 036

Návod

k sberaniu, skúmaniu a opisovaniu starožitnosti.

Čo je v občanských otázkach o „moje a tvoje,“ to je medzi národami odvolanie sa na práva a dejepisné zásluhy národa; tamto objasňuje sa dôkazmi a svedoctvami vlastníctva, toto ale dejepisnými dôkazmi a svedoctvami. Odtiaľ dá sa vysvetliť, že jaknáhle národy zo svojho spánku precitli, dali sa do skúmania svojej minulosti, svojích dejov a svojích zásluh, a vynášajú to na svetlo, aby tým dokázali svoje právo a svoju schopnosť k životu medzi národami.

Žriedla dejín niesu ale len v písaných, lež i v nepísaných pamiatkach uložené. K objasneniu historie teda nedostačuje len sháňať sa po listinách, rukopisoch a dejepisných knihách, lež nutno je obrátiť pozor i na nepísané pamiatky, ktoré z minulosti preišly na

nás, t. j. na rozličné starožitnosti. Neni teda divu, že rezkejší život na poli historie (dejepisu) pritiahol za sebou i pohyby na poli archeologie (starožitnopise).

Pri sberaní starožitností nenie dost' dostať len do rúk dáku starožitnú vec, lež potrebné je i také jej opísanie, ktoré by poslúžilo k objasneniu veku, z nehož pochodí.

Aby sa také dejepisu prospešné opisovanie starožitností oblahčilo, držím za potrebné naznačiť niektoré otázky, na ktoré sberatelia — dľa možnosti, ale bez stranníctva a predpojatia — odpovedať majú.

1. Čo je to? Či kostol, hrad, väža, kaplnka, hrobište (mohyly), dom, socha, pomník, múry, násypy, zrúcaniny, pahrbky, základy, druh zbrane, druh domáceho alebo poľného náradia, rezba, obraz alebo čo jiného? Či to pôvodina?

2. Kde alebo u koho sa nachodí? V ktorej stolici, biskupstve, okrese, meste, dedine, chotári, hore, rovine, doline atď.? U koho sa predtým nachodilo? Kde a kroz koho sa vynaišlo? K čomu sa upotrebilo alebo upotrebuje?

3. Kolko kusov sa naišlo? Ktorý z nich kde sa nachodí? Kde dokonalejší kus?

4. Jaká je tej starožitnosti podoba, poloha a miera? Jakú vec predstavuje? Či viac predmetov (obrazov, cimerov atď.) na nej? Jaký kraj obleku?

SE 1733

Či stojí alebo leží? Či stojí samostatne? Či nenie slúčená s jinou? Koľko siah alebo stôp výšky, dĺžky, šírky, hĺbky a hrúbky?

5. Z akej látky (materie) je? Či zo zlata, striebra, platiny, bronzu, mosadze, olova, mede, železa, mramoru, kameňa, tehly, dreva, piesku, báršoňu, plátna, blanky, papiera atď.? Akej farby mramor a kameň? jakého druhu kameň a drevo? Či to stavba, rezba, kresba, malba, liatina, kovanina, nánes, vykopanina atď.

6. Jakého slohu? Či rímskeho, byzantického, gothického alebo novšieho? Či umelecky prevedená alebo nie? Do akej doby padá? Či do kamennej, bronzovej, železnej atď.? Z akej školy pochodí malba a kresba?

7. V akom stave sa nachodí? Či v dobrom, porúchanom, pustom? Ktoré čiastky sú porúchané a ktoré dobre zachované?

8. Či má nápis? Jaké písmená? Či latinské, grécke, runské, kyrillské? Ktorého veku sú písmená? Ako zneje nápis?

9. Ako pracovaná? Či predmety sú vyduté alebo vryté, vyrezávané (dolata) alebo kresané a obrezávané (sculpta), razené alebo rukou pracované? Či vnútri prázdne alebo plné (massiva)?

10. Či a čo píšu o tej veci dejepisy, listiny, ru-

kopisy, tlačivá? Čo hovoria ustné alebo písané po-
vesti ľudu o nej? Či a jako ju už dakto opísal?

Nemôže-li kto zaslať vec, alebo nemožné-li za-
slanie veci znateľovi, alebo nevyzná-li sa sberateľ
v skúmaní a opísaní veci: vtedy je želateľné obsta-
ranie dokonalej fotografie, okreslenia, obmalovania
alebo odtisku veci.*)

Sasinek.

*) Jednoduchý spôsob odtisku alebo odnimku
mincí je tento: vezmi olovený papier, oblož ním pe-
niaz, dobre palcom popritískaj z jedného i z druhého
boku. — Pri jiných veciach asi tento: vezmi olovený
papier alebo vlhký pijací papier, polož na plochu
veci, klopaj naň mäkkou kefou dotiaľ, dokiaľ sa ti
neobjaví celý obraz vo všetkých svojích podrobnos-
tách. Nechaj to vyschnúť a odním.

